

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Dorota Toczyłowska
Protokolant:	Stażysta Anna Tatko

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2018 roku w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa H. I Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z/s w K.

przeciwko A. K. (1) i A. K. (2)

o zapłatę

I. zasądza od pozwanych A. K. (2) i A. K. (1) na rzecz powoda H. I Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z/s w K. kwotę 77.453,21 (siedemdziesiąt siedem tysięcy czterysta pięćdziesiąt trzy 21/100) złotych z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku po zmarłym dłużniku A. K. (3) z odsetkami jak za opóźnienie co do A. K. (2) od dnia 10 lipca 2018 roku do dnia zapłaty zaś co do A. K. (1) od dnia 13 lipca 2018 roku do dnia zapłaty

II. oddała powództwo w pozostałym zakresie

III. odstępuje od obciążania pozwanych kosztami procesu w całości

UZASADNIENIE

Powód H. I Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w K. wnosił o zasądzenie od pozwanego A. K. (3) na swoją rzecz kwoty 77.453,21 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości zmiennej stopy procentowej stanowiącej czterokrotność obowiązującej stopy kredytu lombardowego NBP, wynoszącej na dzień wniesienia pozwu 16% w stosunku rocznym od kwoty 49.361,71 zł od dnia 29.07.2013r. do dnia zapłaty, a także zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych (k.6-7, 14-15v.).

Uzasadniając swoje żądanie powołał się na łączącą pozwanego z (...) Bank S.A. we W. umowę pożyczki. W związku z nieuregulowaniem w terminie powstałych zaległości, bank wypowiedział umowę. Pomimo podjętych działań windykacyjnych, zadłużenie nie zostało spłacone. Pozostała do zapłaty wierzytelność, na którą składają się:

- kapitał w wysokości 49.361,71 zł;

- odsetki umowne w wysokości 4.138,29 zł;

- odsetki karne w wysokości 23.953,21 zł

wraz z dalszymi odsetkami została następnie zbyta na rzecz powoda w drodze cesji. Prowadzone działania zmierzające do pozasądowego rozwiązania sporu nie przyniosły rezultatu, mimo bowiem wezwania do zapłaty pozwany nie wykonał ciążącego na nim zobowiązania. Aktualną na dzień cesji wierzytelność wysokość zadłużenia potwierdzona została wyciągiem z załącznika do umowy sprzedaży.

W odpowiedzi na pozew, A. K. (2) (żona dłużnika) oraz A. K. (1) (córka dłużnika) wniosły o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, ewentualnie zgodnie ze złożonym rachunkiem (k.76-80).

Argumentując zasadność swojego stanowiska podniosły, że w dniu 14.11.2013r. pozwany A. K. (3) zmarł. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 26.08.2015r., zapadłym w sprawie II Ns 3180/14, stwierdzono, że spadek po w/w, na mocy testamentu notarialnego, nabyły żona oraz córka - z dobrodziejstwem inwentarza, po 1/2 części. Dokonano spisu inwentarza po zmarłym, z którego wynika, że czynny stan spadku wyniósł 210 zł. Ustalono też, że zmarły posiadał szereg zobowiązań, w tym z tytułu umowy pożyczki względem (...) Bank S.A. w łącznej wysokości 93.350,32 zł (według stanu z chwili otwarcia spadku). Z uwagi na fakt, iż wysokość stanu czynnego spadku nie pozwoliła na zaspokojenie całości zobowiązań po zmarłym, pozwane dokonały spłaty długu wynikającego z tytułu umowy pożyczki gotówkowej względem (...) Bank (...) S.A. jako zobowiązania powstałego najwcześniej w stosunku do wszystkich znanych zobowiązań spadkodawcy. Powołując się na treść art. 1031 § 2 k.c., w brzmieniu sprzed nowelizacji przepisów ustawy w dniu 18.04.2015r., podniosły że odpowiadają za długi spadkowe wyłącznie do stanu czynnego spadku i nie są zobowiązane do spłaty wszystkich zobowiązań w całości. Z ostrożności procesowej zakwestionowały legitymację czynną po stronie powoda (tj. fakt skutecznego nabycia wierzytelności), powołując się na nieczytelność dokumentacji, istnienie licznych braków powodujących, że dokumenty te nie stanowią jednolitej całości; powód nie przedłożył harmonogramu spłat pożyczki, wyciągu z ksiąg rachunkowych cesjonariusza. Końcowo zastrzegły sobie możliwość podniesienia zarzutu przedawnienia albo zarzutu spełnienia świadczenia w całości lub części – po przedłożeniu właściwych dokumentów.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 18.03.2010r. A. K. (3) zawarł z (...) Bankiem S.A. we W. umowę pożyczki nr (...) – euro pożyczka na karcie VISA w wysokości 73.594,34 zł, na warunkach w niej określonych, z której miały zostać potrącona opłata przygotowawcza (80zł), prowizja bankowa (655,94zł) oraz opłata ubezpieczeniowa (12.858,40zł), tak że pozostawiono do jego dyspozycji kwotę 60.000 zł. Całkowity koszt pożyczki wynosił 33.341,53 zł, rzeczywista stopa procentowa 26,58%. Zabezpieczenie umowy miało stanowić ubezpieczenie z tytułu śmierci, inwalidztwa i (...) oraz poważnego zachorowania w ramach umowy ubezpieczenia zawartej pomiędzy (...) Bankiem S.A. a (...) S.A. Spłata miała nastąpić w 48 ratach, płatnych w kwotach i terminach określonych w harmonogramie spłat, stanowiącym załącznik do umowy, z obowiązkiem zapłaty ostatniej raty do dnia 12.03.2014r. Zastrzeżono również oprocentowanie od zadłużenia przeterminowanego w wysokości 20% w stosunku rocznym, czyli czterokrotność obowiązującej stopy kredytu lombardowego NBP

Dowód: umowa pożyczki (k.17-18v.);

W związku z faktem, iż pozwany uchylał się od regulowania poszczególnych rat, a jego zadłużenie rosło, umowa została mu wypowiedziana wraz z wezwaniem do spłaty zaległych należności. Z wniosku Banku prowadzone było przeciwko dłużnikowi postępowanie egzekucyjne przed Komornikiem Sądowym przy SR dla Łodzi Widzewa P. P., sygn. KM 28632/12 (KM 75251/12), zakończone w dniu 03.10.2010r. z wniosku wierzyciela (art. 825 pkt 1 k.p.c.).

W dniu 07.06.2013r. H. I Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w K. zawarł z (...) Bankiem S.A. umowę przelewu wierzytelności, mocą której powód nabył m.in. niespłaconą wierzytelność

A. K. (3) w stosunku do banku. O treści powyższej umowy pożyczkobiorca został powiadomiony stosownym pismem, wraz z wezwaniem do zapłaty.

Dowód: wyciąg z umowy cesji (k.19-21), wyciąg z KRS (k.28-31), wyciąg z rejestru funduszy (k.26-27), pismo (k.23), wezwanie do zapłaty (k.24);

Zadłużenie w dalszym ciągu nie zostało uregulowane.

W dniu 14.11.2013r. A. K. (3) zmarł. Powziawszy wiedzę o powyższym, postanowieniem z dnia 23.10.2014r. Sąd zawiesił postępowanie w niniejszej sprawie na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c.

Postanowieniem zapadłym w dniu 26.08.2015r. przed Sądem Rejonowym w Białymstoku, sygn. II Ns 3180/14, stwierdzono że spadek po w/w na podstawie testamentu notarialnego z dnia 30.04.2007r. z dobrodziejstwem inwentarza nabyły żona A. K. (2) – w 1/2 części oraz córka A. K. (1) – w 1/2 części.

Jednocześnie, zlecono komornikowi sądowemu właściwemu według miejsca położenia majątku spadkowego dokonanie spisu inwentarza po zmarłym, nakazując pobranie kosztów spisu z majątku spadkowego. Wskutek przeprowadzonych czynności, stan czynny majątku spadkowego ustalono w wysokości 210 zł. Ze sporządzonego spisu wynika ponadto, że zmarły posiadał zobowiązania:

- z tytułu umowy pożyczki gotówkowej z dnia 18.06.2009r. względem (...) Bank (...) S.A. w wysokości 10.519,66 zł;

- z tytułu umowy pożyczki z dnia 19.03.2010r. względem (...) Bank S.A.;

- z tytułu zwrotu kosztów postępowania egzekucyjnego na rzecz Komornika Sądowego przy SR dla Łodzi Widzewa P. P. w wysokości 3.877,68 zł;

tj. w łącznej wysokości 93.350,32 zł (według stanu z chwili otwarcia spadku);

Postanowieniem z dnia 27.06.2018r. Sąd podjął postępowanie w sprawie z udziałem pozwanych A. K. (2) i A. K. (1).

Dowód: postanowienia (k.47, 68) akta sprawy II Ns 3180/14 Sądu Rejonowego w Białymstoku; postanowienie (k.62); akta egzekucyjne Komornika Sądowego przy SR w Białymstoku C. K., sygn. Km 553/15;

Z uwagi na fakt, iż wysokość stanu czynnego spadku nie pozwoliła na zaspokojenie całości zobowiązań po zmarłym, pozwane dokonały spłaty długu wynikającego z tytułu umowy pożyczki gotówkowej względem (...) Bank (...) S.A., jako zobowiązania powstałego najwcześniej, w wysokości 210 zł.

Dowód: dowód zapłaty (k.86);

Okolicznością bezsporną pozostawał fakt związania się A. K. (3) z wierzycielem pierwotnym (...) Bank S.A. umową o kredyt w określonej wysokości, zawarcia przez Bank z powodem umowy cesji. Nie była również kwestionowana okoliczność przeprowadzenia przed SR w Białymstoku postępowania w przedmiocie stwierdzenia nabycia praw do spadku oraz dokonania przez komornika sądowego spisu inwentarza.

Sporem objęte były natomiast zasadność powództwa z uwzględnieniem faktu, iż pozwane nabyły spadek po zmarłym dłużniku z dobrodziejstwem ich inwentarza, zakresu ich odpowiedzialności za długi spadkowe, a w dalszej kolejności brak legitymacji czynnej po stronie powoda do wystąpienia z roszczeniem, wysokości oraz wymagalności wierzytelności. Pozwane bowiem konsekwentnie i kategorycznie akcentowały szereg nieprawidłowości po stronie powoda uniemożliwiających uczynienie zadość zgłoszonemu roszczeniu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Żądanie powoda zasługiwało na uwzględnienie, aczkolwiek wyłącznie w części dotyczącej dochodzonej pozew kwoty zadłużenia, z jednoczesnym ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych wyłącznie do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku po zmarłym.

Na wstępie należy podkreślić, iż w ocenie Sądu strona powodowa wykazała faktyczne przejście uprawnień z umowy pożyczki zawartej pomiędzy bankiem (...) S.A. a A. K. (3), na swoją rzecz. Zgodnie z art. 509 § 1 k.c., wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki (§ 2 art. 509 k.c.). Na skutek przelewu wierzytelność cedenta (dotychczasowego wierzyciela) przechodzi na cesjonariusza (nabywcę wierzytelności) w takim stanie, w jakim dotychczas istniała. Zasadniczo cesja nie wpływa na kształt wierzytelności, zmienia się jedynie podmiot uprawniony do żądania świadczenia.

Z dołączonej przez stronę powodową umowy przelewu wierzytelności wynika, iż jej przedmiotem jest wierzytelność przysługująca wobec A. K. (3). O ile złożony wydruk opisuje fakt istnienia wierzytelności przysługującą bankowi względem pozwanego i nie jest dokumentem w rozumieniu art. 245 k.p.c., albowiem nie został podpisany przez obie strony umowy, pozostały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci pozostałych dokumentów oraz dołączonych akt spraw komorniczych i sądowych w stopniu wystarczającym potwierdził istnienie wymagalnej wierzytelności banku wobec zmarłego, którą skutecznie – jeszcze przed datą jego śmierci - nabył powód.

O tym, iż doszło do skutecznych czynności przenoszących wierzytelność z pierwotnego kontrahenta pożyczkobiorcy na stronę powodową oraz że powodowi służy wymagalna wierzytelność w określonej wysokości, świadczą również informacje pochodzące z akt komorniczych Km 553/115, z których wynika, że w stosunku do zmarłego prowadzone było – z inicjatywy pierwotnego wierzyciela – postępowanie egzekucyjne, końcowo umorzone z wniosku Banku. Z dołączonych akt wynika również wysokość łącznej wierzytelności zmarłego wobec powoda, w wysokości nawet wyższej aniżeli dochodzona niniejszym pozew. Wobec braku spłaty wierzyciel był więc uprawniony do wypowiedzenia umowy, a po upływie terminu wypowiedzenia wierzytelność obejmująca kwotę główną i ustalone w umowie ugody odsetki stała się natychmiast wymagalna.

W dalszej kolejności należy podkreślić, iż zgodnie z art. 720 § 1 k.c., przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Z kolei w myśl art. 723 k.c., jeżeli termin zwrotu pożyczki nie jest oznaczony, dłużnik obowiązany jest zwrócić pożyczkę w ciągu sześciu tygodni po wypowiedzeniu przez dającego pożyczkę. Jakkolwiek powód nie przedstawił dowodu wypowiedzenia umowy, Sąd uznał ten fakt za udowodniony – w świetle wyżej przywoływanej argumentacji, jak również nie negowania przez pozwanych istnienia zadłużenia; same pozwane bowiem przyznały treścią odpowiedzi na pozew fakt zaciągnięcia pożyczki przez zmarłego w (...) Bank S.A.; za powyższym przemawia również okoliczność spłaty zobowiązania najwcześniejszego (względem (...)) kosztem powstałych później (względem powoda oraz komornika sądowego). Oznacza to, w myśl powołanego wyżej art. 720 k.c., że pozwany powinien zwrócić nabywcy wierzytelności z tytułu umowy pożyczki niespłaconą jej część.

Niezależnie od powyższego rację należy przyznać pozwany, iż w myśl art. 1031 § 2 k.c. – w brzmieniu obowiązującym w dacie śmierci A. K. (3), tj. przed nowelizacją ustawy Kodeks cywilny z dnia 20.03.2015r. - w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Odpowiedzialność ta jest więc ograniczona (odpowiedzialność pro viribus hereditatis) do ustalonej wysokości - w okolicznościach niniejszej sprawy, do kwoty 210 zł. Wyczerpanie sumy wyznaczającej granice odpowiedzialności w zasadzie zwalnia spadkobiercę od dalszej odpowiedzialności.

Jednocześnie należy podnieść, iż treść art. 319 k.p.c., uprawniający sąd do ograniczenia w sentencji wyroku zakresu odpowiedzialności dłużnika za dług spadkowy do wartości stanu czynnego spadku nie daje podstawy do oddalenia

powództwa wytoczonego przez wierzyciela spadkodawcy tylko na tej podstawie, że zmarły nie pozostawił spadku bądź że pozostawiony spadek nie wystarczy na pokrycie istniejących, wymagalnych zobowiązań. Ustalenie, czy istnieje spadek / majątek pozwalający na zaspokojenie przypadającej od dłużnika należności, należy do postępowania egzekucyjnego (tak SN w wyroku z dnia 09.09.1976r., IV PR 135/76, OSNC 1977, nr 4, poz. 80). W orzecznictwie przyjmuje się również, iż spadkobierca winien powołać się procesowo na ograniczenie swojej odpowiedzialności na etapie postępowania rozpoznawczego lub klauzulowego (wyr. Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 04.07.2013r., I ACa 219/13, Lex nr 1349958), któremu to obowiązki pozwane – w okolicznościach niniejszej sprawy – uczyniły zadość treścią odpowiedzi na pozew.

W świetle powyższego, jakkolwiek powództwo należało uwzględnić co do zasady, odpowiedzialność pozwanych winna zostać ograniczona do ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku po zmarłym, co znajduje odzwierciedlenie w zapadłym w sprawie orzeczeniu. W pozostałym zakresie roszczenie podlegało oddaleniu.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. przyjmując, że roszczenie powoda wobec pozwanych stało się wymagalne w dacie doręczenia stronie odpisu pozwu wraz ze skonkretyzowanym żądaniem, tj. w przypadku A. K. (2) od dnia 10.07.2018r., zaś od A. K. (1) od dnia 13.07.2018r.

Jednocześnie, w trybie art. 102 k.p.c., kierując się zasadą słuszności, Sąd przyjął iż w sprawie zachodzi wypadek szczególny, uzasadniający odstępianie od obciążania pozwanych kosztami procesu. Hipoteza tego przepisu, odwołująca się do występowania "przypadków szczególnie uzasadnionych", pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony stanowią podstawę do nie obciążania jej kosztami. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności / bezzasadności roszczeń. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego przepisu powinny być ocenione również z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. W okolicznościach niniejszej sprawy obciążenie pozwanych kosztami procesu - w ocenie Sądu - pozostaje w sprzeczności z wyrażoną treścią przywoływanego przepisu zasadą.